

Opowiadanie twórcze

Formy wypowiedzi

Czym jest opowiadanie twórcze?

Opowiadanie jest **wypowiedzią narracyjną**. W tej formie przedstawiasz wybrany wątek: **fantastyczny**, w którym pojawiają się nieistniejące w rzeczywistości postacie i nieprawdopodobne wydarzenia, lub **realistyczny**, który mógłby się rozegrać w rzeczywistości. Najbardziej atrakcyjne w opowiadaniu jest to, że **tworzysz własną historię**.

Opowiadanie to ulubiona forma wypowiedzi pisemnej wielu uczniów. Wydaje się, że do jego napisania wystarczy tylko uruchomić wyobraźnię. Wbrew pozorom to jednak dosyć trudne zadanie: trzeba wymyślić przebieg akcji, wykreować ciekawych bohaterów, a na dodatek opowiedzieć o nich w sposób poprawny formalnie. Wykonaj ćwiczenia z pisania, aby się nauczyć, jak łączyć zasady tworzenia tego gatunku z kreatywnością.

W opowiadaniu **mogą pojawiać się dialogi, ale nie zawsze są potrzebne**. Jeśli w części otwartej egzaminu w poleceniu będzie wprost powiedziane, aby użyć dialogów, to wówczas musisz to zrobić. Jednak jeśli takiej wytycznej nie będzie, to pamiętaj, że **możesz wpleść dialog w swoją pracę**.

Kolejnym elementem wzbogacającym opowiadanie są opisy miejsc, osób i przeżyć wewnętrznych. Stanowią one ciekawy dodatek do historii i pozwalają lepiej ją sobie wyobrazić.

Najważniejsze jest to, aby **mieć pomysł na opowiadanie**. Nie należy pisać spontanicznie – trzeba **mieć plan**. Najlepiej odpowiedzieć sobie na kilka pytań:

- Kim będzie mój bohater?
- Co mu się przytrafi?
- Jak się skończy cała historia?
- W którym momencie nastąpi zwrot akcji?
- Gdzie i kiedy będzie się toczyć akcja?

Dopiero gdy odpowiesz sobie na te pytania, możesz zabrać się do pracy.

Kompozycja opowiadania twórczego

Wstęp

Wstęp do opowiadania nie musi być długi. Przybliżysz w nim okoliczności, w których będzie się działa historia, czyli wskażesz miejsce i czas akcji. W zdecydowanej większości przypadków także we wstępie wymienia się bohaterów. Już we wstępie możesz zamieścić opisy.

Dobrze, aby opowiadanie **zaczęło się intrygująco albo sugerowało czytelnikowi, że coś się wydarzy**. Możesz osiągnąć to, stosując sformułowania typu:

Wydawało się, że tego lata nic ciekawego już się nie przydarzy.

Grzegorz nigdy nie miał przyjaciół. Rówieśnicy nie przepadali za nim z powodu jego nietypowych cech charakteru. Ale to właśnie jemu przytrafiła się wielka przygoda.

Aby stworzyć ciekawy wstęp, wcześniej skonstruuj plan, tak by w dalszej części opowiadania zaspokoić ciekawość czytelników i wyjaśnić, co właściwie się wydarzyło.

Kompozycja opowiadania twórczego

Rozwinięcie

Rozwinięcie to akcja właściwa, a więc **przedstawienie wydarzeń po kolei**. To w rozwinięciu **wprowadzasz dodatkowe postaci, opisy czy dialogi**. Pamiętaj jednak, aby nie poświęcać wątkom pobocznym zbyt wiele czasu – nie należy mnożyć informacji niewiele wnoszących do akcji. Jeżeli akcja rozgrywa się w starym, opuszczonym domu, warto opisać go w miarę dokładnie. Jednak jeśli dwie osoby idą przez las, który nie odgrywa wielkiej roli w opowiadaniu, należy go opisać tylko w takim stopniu, aby czytelnik mógł go sobie wyobrazić.

Postacie – od pierwszoplanowych do epizodycznych – powinny być interesujące. Lepiej czyta się opowiadanie zawierające informacje o postaciach uczestniczących w wydarzeniach. Jeśli chcesz opowiedzieć na przykład historię dnia, w którym nic ci się nie udawało i zabrakło pieniędzy na lody, które miały ci poprawić humor, dodaj kilka szczegółów. O wiele ciekawsze dla czytelnika będzie wyobrażenie sobie całej sytuacji, gdy napiszesz, że sprzedawca lodów był mrukliwy i wyglądał, jakby mu było za gorąco. Bezwartościowe jest jednak zbyt długie rozwodzenie się nad bohaterami nieistotnymi. **Wszystko musi zmierzać do punktu kulminacyjnego i rozwiązania akcji**. Punkt kulminacyjny to moment kluczowy, od którego akcja dobiega już końca.

Opowiadanie powinno być dynamiczne, szczególnie jego część środkowa. Osiągniesz ten efekt, **stosując dużo czasowników**. Pamiętaj też, że tekst może być **urozmaicany niebanalnymi dialogami**. **Nie stosuj tylko czasowników *spytał czy powiedział***. Dbaj także o **właściwy zapis dialogów** (patrz: przykładowe opowiadanie).

Zakończenie

Zakończenie to zamknięcie utworu. Konflikt czy trudna sytuacja zostają pozytywnie lub negatywnie rozwiązane. Narrator może wtedy przybliżyć dalsze losy bohaterów lub opowiedzieć, jak wydarzenie zmieniło ich życie. Możesz też zakończyć swój wywód puentą. Najważniejsze, aby zakończenie koniecznie znalazło się w twoim opowiadaniu. Nie powinno się urywać historii bez jej podsumowania – opowiadanie może sprawić wrażenie nieprzemyślanego.

Bank sformułowań

Słownictwo przedstawiające **czas i miejsce akcji**, przydatne we wstępie:

- *Pewnego popołudnia...*
- *Tego lata...*
- *W małej wiosce, w 1914 roku...*
- *To były najdziwniejsze wakacje w życiu.*
- *W pewnej wsi stał stary, wałący się dom.*
- *Minęła już prawie połowa ferii...*
- *Działo się to wówczas, gdy...*
- *Nigdy nie zapomnę dnia, w którym...*

Zwroty wprowadzające **następstwo czasowe i dynamizujące akcję** (najczęściej w rozwinięciu):

- *Z początku...*
- *Nagle...*
- *Wtem...*
- *Właśnie wtedy...*
- *W ostatnim momencie...*
- *Po chwili okazało się, że...*

Bank sformułowań

Słownictwo przydatne w dialogach:

- kontynuował/kontynuowała
- oznajmił/oznajmiła
- stwierdził/stwierdziła
- zaprzeczył/zaprzeczyła
- mruknął/mruknęła
- wydusił/wydusiła z siebie

Określenia do czasowników budujących dialog:

- radośnie (np. odpowiedział)
- spokojnie (np. dodała)
- bez namysłu (np. przyznał)
- obojętnie (np. odburknęła)
- rozpaczliwie (np. krzyknął)

Słownictwo przydatne do wprowadzenia oraz opisu osoby:

- I wtedy zobaczyła niezwykłą postać.
- To nie był zwykły chłopiec...
- Nigdy nie widział tak starego człowieka...
- Tą postacią okazał się...

Słownictwo przydatne w zakończeniu:

- Nigdy nie zapomnę...
- Przygoda nauczyła ich...
- Od tego czasu...
- Wiele lat później...
- Sprawiedliwości stało się zadość.
- Na szczęście wszystko dobrze się skończyło.

Opowiadanie twórcze - mapa myśli

OPOWIADANIE TWÓRCZE

Z poradnika praktyka

to tekst z wydarzeniami, czasem i miejscem akcji; zdarzenia tworzą ciąg przyczynowo - skutkowy

JĘZYKOWE SPOSOBY na opowiadanie

Stosuj dużo CZASOWNIKÓW

twórz KRÓTKIE zdania

WYKORZYSTAJ te słówka

Działo się to...
Pernego dnia...
potem, wkrótce, wtedy,
nagle, zniemacka,
rzekł, wtrącił, krzyknął
kto by pomyślał, że...
Od tamtej pory...

WSTĘP

Wskaz' czas i miejsce
przedstaw postacie
zarysuj OKOLICZNOŚCI

ROZWIĘCIE

PRzebieg wydarzeń,
kolejność CHRONOLOGICZNA
zwróty akcji
urozmaicona fabuła

ZAKOŃCZENIE

krótkie
PODSUMOWANIE,
puenta,
refleksja

WAŻNE!
opowiadanie na egzaminie jest związane z LEKTURĄ OBOWIĄZKOWĄ!

bohatera lektury ukaz w NOWEJ sytuacji

ALE

MUSI SZ zachować cechy i zachowania dla niego typowe

Rady nie od parady

Narracja

w 1os.

w 3 os.

Zapamiętajka

- wykorzystaj co najmniej 6 elementów:
 - czas i miejsce
 - opis / bohatera, przeżyć, przedmiotu, krajobrazu
 - elementy charakterystyki postaci
 - punkt kulminacyjny
 - monolog / dialog
 - retrospekcja
 - puenta